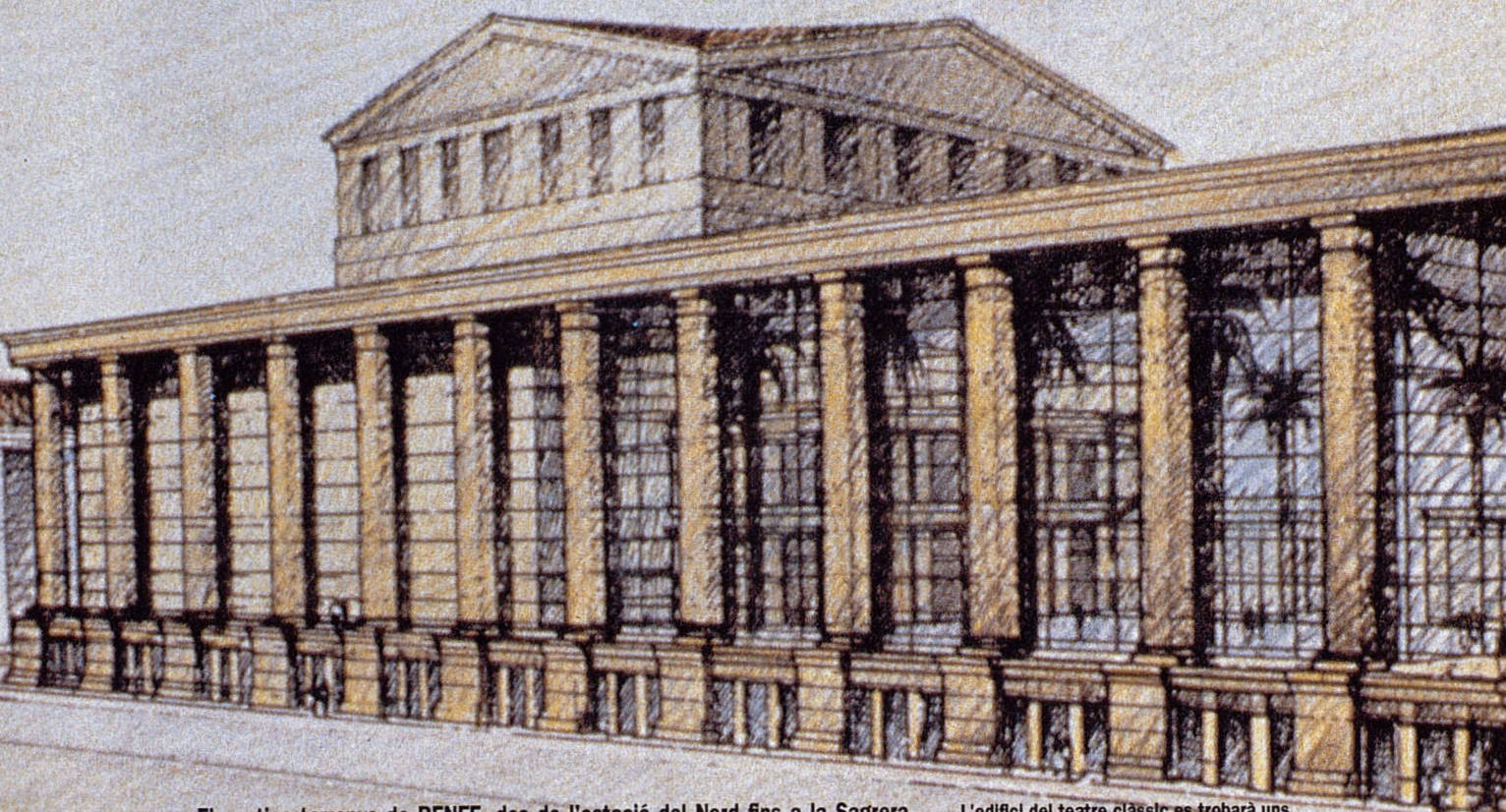

L'operació comporta el reequilibri de grans zones urbanes relacionades amb les obres de la Vila Olímpica.

El Teatre Nacional de Catalunya serà aviat el gran complex cultural del nou centre de Barcelona.

Ricard Bofill

TALLER D'ARQUITECTURA

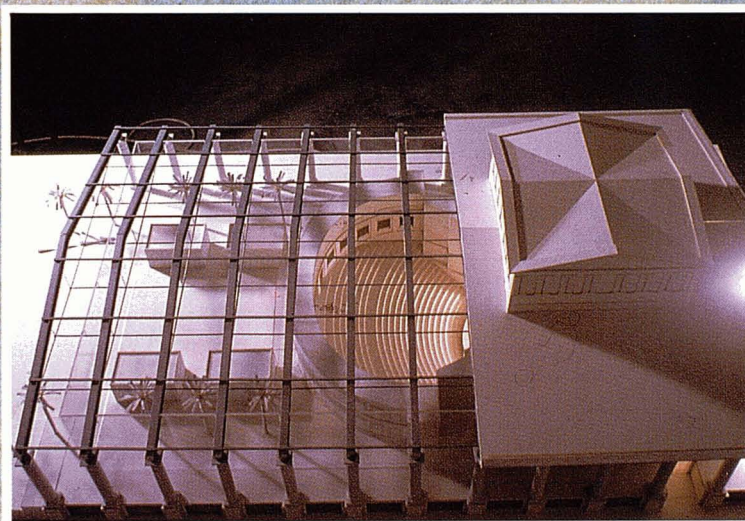

Els antics terrenys de RENFE, des de l'estació del Nord fins a la Sagrera, propietat de l'Ajuntament de Barcelona, acolliran les instal·lacions d'un complex urbanístic i cultural de primer ordre: el Teatre Nacional de Catalunya.

Aquest projecte serà un fet arran del conveni signat entre l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya, que el va promoure inicialment.

La seva execució comporta la construcció de tres edificis, dos per al teatre i per a un auditori ja projectat per l'arquitecte Rafael Moneo, obres que, amb un peculiar caràcter funcional i estètic, ocupen un espai delimitat pels carrers de Ribes i de Lepant i l'avinguda Meridiana, i que per tant han de ser tractades en relació amb les que corresponen a la Vila Olímpica.

L'edifici del teatre clàssic es trobarà uns quatre metres per damunt de la plaça i s'hi accedirà per unes escales monumentals que també podran ser utilitzades com a graderia per a espectacles a l'aire lliure.

El vestíbul d'entrada, la sala per als espectadors i l'escenari seran els tres espais principals del teatre clàssic que comprendran un mateix volum recobert per un sostre d'alumini i vidre de cinquanta quatre metres de llum, que reposarà sobre dues columnates laterals de formigó arquitectònic.

Ja fa més de dos anys que van començar les converses amb la Generalitat de Catalunya sobre la possibilitat de construir un complex teatral que hauria de complir un programa de funcions molt ambiciós i que hauria de convertir-se en el Teatre Nacional de Catalunya. El camí que ens ha portat a l'actual estadi del projecte no ha estat fàcil ni planer, però quan es comença a perfilar el resultat de tants esforços, arriben també la satisfacció de comprovar que s'ha actuat en la bona direcció i la il·lusió de voler veure ja materialitzat el que tant s'ha treballat sobre el paper.

La voluntat de la Generalitat de Catalunya de construir aquest complex teatral va obligar a considerar, en primer lloc, les opinions dels qui preferien la restauració dels teatres existents. La necessitat de restauració dels antics teatres de Barcelona és indiscutible i seria notablement beneficiosa per a la ciutat. No ens trobem pas en una situació d'excés d'equipaments culturals. De tota manera, el programa que es pretenia que complís el nou teatre era totalment impossible d'aplicar a qualsevol de les petites instal·lacions que ara hi ha a Barcelona. Així va evidenciar-se la necessitat d'una nova construcció, capaç de poder comprendre la totalitat de funcions que es pretenien fer al Teatre Nacional de Catalunya. En segon lloc, hi havia el problema del terreny: l'escassetat i l'elevat preu del terreny edificable a Barcelona feien molt difícil de trobar un espai suficient, adequat i cèntric per al nou teatre.

Antics terrenys de RENFE

Un conveni exemplar entre la Generalitat i l'Ajuntament de Barcelona permetrà d'edificar el Teatre en uns terrenys de propietat municipal que havien restat lliures des de fa massa anys. En efecte, des que l'antiga estació del Nord va quedar fora de servei i que els terrenys que ocupaven les instal·lacions ferroviàries van passar a ser propietat dels estaments públics, hi havia hagut diverses propostes per a la urba-

nització d'aquesta zona. Jo mateix, per iniciativa de les associacions de veïns de les zones afectades, vaig projectar, fa uns quants anys, un pla de remodelatge dels antics terrenys de RENFE, des de l'estació del Nord fins a la Sagrera, però hi va faltar la voluntat política de fer-ho anar endavant. Aquest va ser un error, més imperdonable encara si tenim en compte que, des que Cerdà va projectar la plaça de les Glòries dins el conjunt de l'Eixample fins ara, ha estat un espai informe, inhabitable, nus d'autopistes i fira dels encants en ple centre de la ciutat, lluny del caràcter de repòs d'una plaça urbana i del caràcter monumental que hauria de tenir aquest lloc, tant pel nom mateix que porta com per la seva situació de punt central de les tres principals vies de Barcelona: Diagonal, Gran Via i Meridiana, i que havia d'actuar realment com a porta del centre de la ciutat. Un error que, afortunadament, no és encara massa tard per a corregir.

Urbanísticament, doncs, l'operació s'ha d'inserir dins d'un projecte molt més ampli, que ha de complir el paper de reequilibrar el centre de la ciutat. Els terrenys de l'estació del Nord i de la plaça de les Glòries han de ser tractats amb una clara relació amb les obres de la Vila Olímpica, situades immediatament a sota, dirigint tot el conjunt de l'operació a potenciar una zona que Cerdà havia previst com a nou centre de la ciutat i motor de creixement cap al Besòs i que, en canvi, s'ha anat degradant abans que fos totalment construïda. La reflexió del Taller d'Arquitectura se situa, doncs, a dos nivells: a un primer nivell urbà, per mitjà d'un estudi global de la plaça de les Glòries i dels terrenys del seu voltant, i a un segon nivell, de l'equipament teatral, peça essencial d'aquest gran centre cultural.

Dos edificis separats i l'auditori de Rafael Moneo

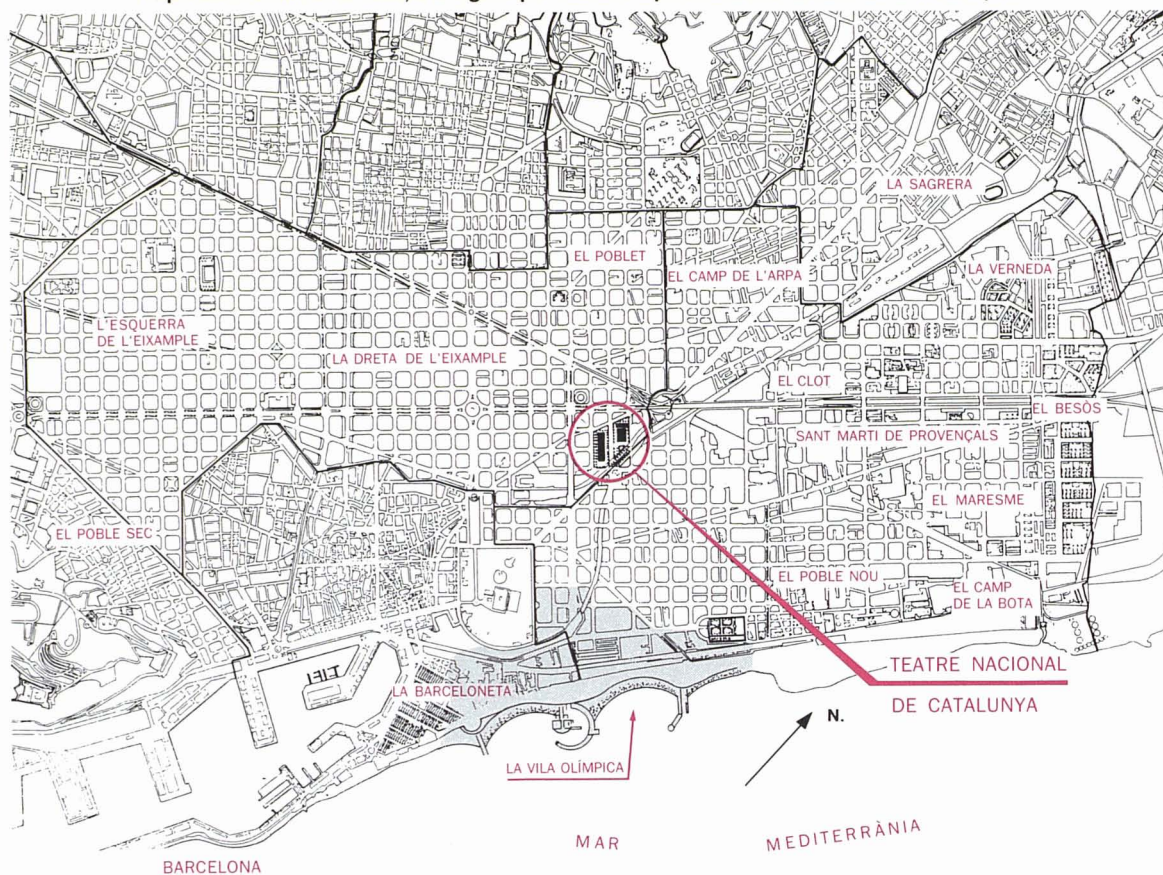
Aquest terreny de propietat municipal, delimitat pels carrers de Ribes i de Lepant i l'avinguda Meri-

diana, acollirà tres edificis, dos del teatre i un de tercer destinat a auditori. L'auditori ha estat projectat per l'arquitecte Rafael Moneo i ha d'esdevenir un nou Palau de la Música Catalana, atès que l'existent, malgrat el seu valor arquitectònic i les millores que s'hi han fet, és sovint insuficient i incòmode.

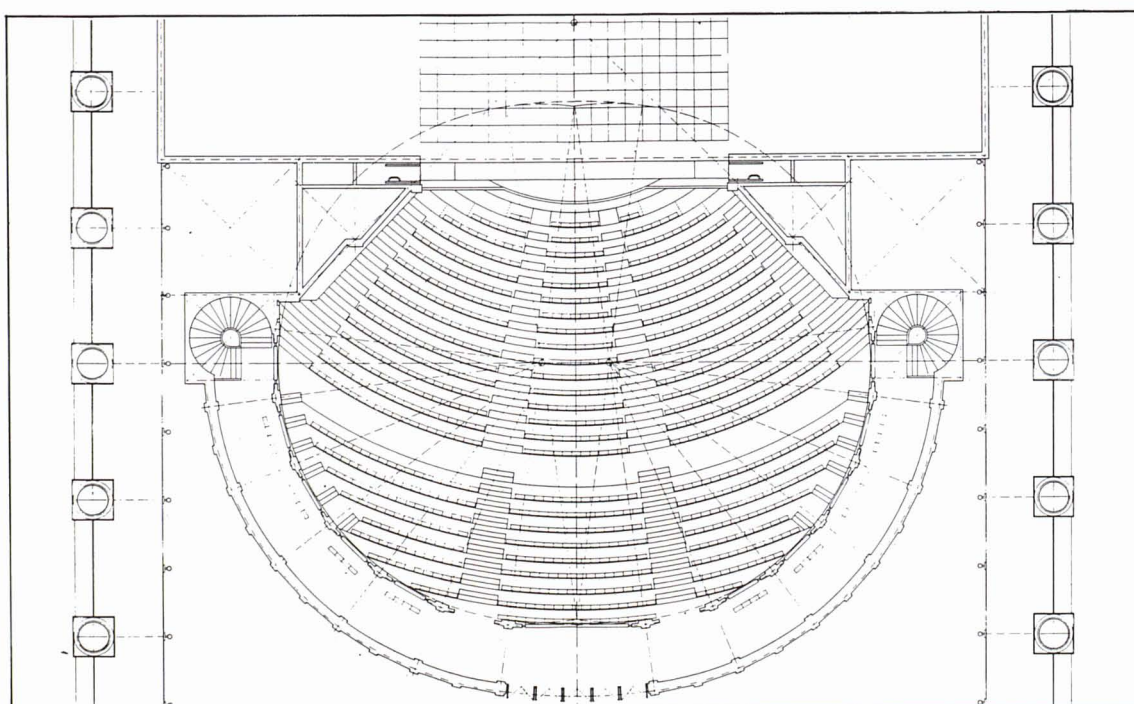
El programa que es va elaborar per al plantejament de les instal·lacions teatrals preveia que, a més de la sala de representacions, havia d'existir al seu voltant tota una infraestructura tècnica i educativa, que és la que donaria realment vida al teatre. Hi feia falta, doncs, un taller de construcció de decorats, una sala d'assaigs, una sala apta per a teatre d'avantguarda i uns altres locals destinats al treball i a la formació de nous actors i tècnics teatrals. Era realment difícil de fer compatible aquest projecte en un sol edifici sense que tingués unes dimensions totalment desproporcionades respecte a la configuració futura del terreny on havia de ser situat. Per això va pensar-se en la construcció de dos edificis separats, un de caràcter monumental, que havia d'acollir el teatre, i un altre per a contenir la resta d'instal·lacions no relacionades directament amb les representacions. Per una altra banda, la construcció de dos edificis separats permetria una distribució més equilibrada de l'espai, comptant-hi sempre que havia d'estar directament relacionat amb l'auditori projectat per Rafael Moneo, formant un mateix conjunt urbanístic.

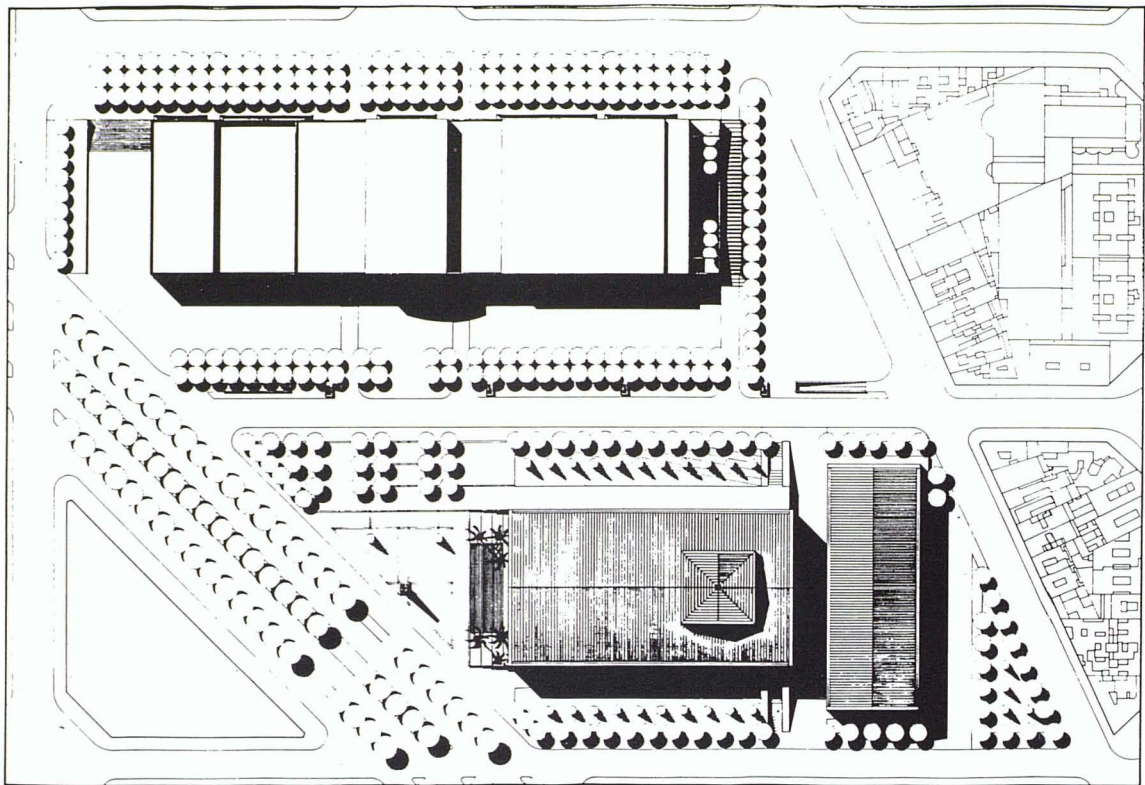
Així doncs, les instal·lacions del teatre es trobaran dividides en dos edificis: el primer i més important serà el teatre pròpiament dit, amb una capacitat de mil places, projectat a la manera tradicional i destinat precisament a representar, per regla general, un repertori clàssic, amb una sala experimental de teatre d'avantguarda amb capacitat per a quatre-cents places. El segon edifici allotjarà un taller per a la confecció i el muntatge de decorats i per a uns altres serveis.

L'operació s'ha d'inserir dins d'un projecte molt ampli que aconpleixi el paper de reequilibrar el centre de la ciutat, a la vegada que relacioni l'espai tractat amb les obres de la Vila Olímpica.

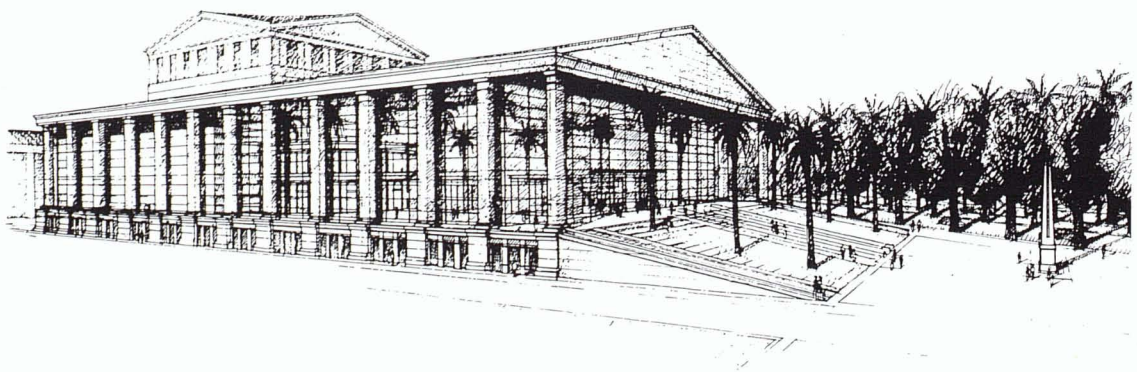

La sala per als espectadors, amb una capacitat de mil places, tindrà un pendent força pronunciat per tal de millorar la visibilitat. L'audició serà perfecta des de qualsevol racó de la sala.

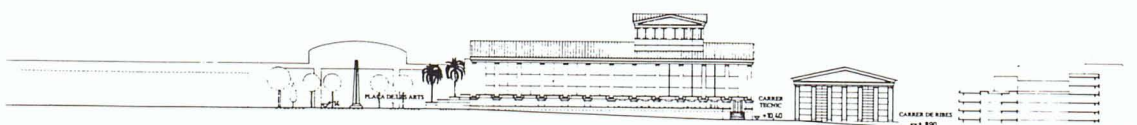

La construcció de dos edificis separats (el dels teatres, clàssic i experimental, i el del taller) permetrà una distribució equilibrada de l'espai, directament relacionada amb l'auditori projectat per Rafael Moneo.

Perspectiva del teatre des de la futura plaça de les Arts.

Els tres edificis, l'auditori de música, els teatres, el clàssic i l'experimental, i el taller, han estat situats en el terreny d'acord amb Rafael Moneo. L'auditori seguirà la línia del carrer de Lepant i tindrà un jardí, a la seva part posterior, fins a l'alçada del carrer de Padilla. El teatre, que en principi pensàvem situar a l'eix del carrer de Padilla, ha estat desplaçat una mica més cap a gregal, entre els carrers de Padilla i de los Castillejos. Tocant a la carretera de Ribes, hi haurà l'edifici per a decorats i serveis.

Una plaça nova

La façana principal del teatre clàssic serà la principal fita que formarà, a l'espai interior, una nova plaça que rebrà el nom de plaça de les Arts. Aquesta plaça, delimitada pels dos edificis del teatre i l'auditori, s'obrirà cap a l'avinguda de la Meridiana, en el sector del seu començament, des del parc de la Ciutadella fins a la plaça de les Glòries. L'avinguda serà remodelada per tal que esdevingui un eix enjardinat per als vianants. La construcció de tots tres edificis, a més de transformar aquest terreny en un dels majors centres culturals de la ciutat, revitalitzarà, ordenarà i potenciarà de nou els quatre barris del voltant: Fort Pius, Sagrada Família, Poblenou i Clot-Sagrada.

L'edifici del teatre clàssic es trobarà uns quatre metres per damunt de la plaça i s'hi accedirà per unes escales monumentals. Aquestes escales podran ser utilitzades espontàniament com una graderia per a espectacles a l'aire lliure a la plaça de les Arts. A la planta baixa de l'edifici, hi haurà un altre espai que allotjarà la sala destinada al teatre experimental o d'avantguarda.

L'edifici del teatre clàssic el compondran bàsicament tres espais principals: un vestíbul d'entrada, la sala per als espectadors i l'escena. Tots tres espais formaran un mateix volum i seran recoberts per un sostre d'alumini i vidre, a dues aigües, de cinquanta-quatre metres de llum, que reposarà sobre dues colum-

nates laterals de formigó arquitectònic. L'edifici serà majoritàriament de vidre, permetent la visió dels espais interiors des del carrer, a través de la columnata i del vidre de la façana.

Vocació de lloc públic

Hem dissenyat el vestíbul com un gran jardí dins d'un hivernacle transparent, amb vegetació abundant. L'efecte de transparència, el fa principalment el mur de vidre de dotze metres d'alt, però també els fragments de sostre de vidre que s'aniran alternant amb el d'alumini en tot el que és l'extensió a sobre del vestíbul i especialment al damunt mateix de la vegetació, permetent una il·luminació natural i zenital. El vestíbul tindrà dos restaurants i dos salons. D'aquesta manera l'espai pren una vocació de lloc públic, amb la finalitat d'animar el centre durant tot el dia i, per una altra banda, té un caràcter purament funcional per als moments en què hi hagi representacions. A la planta baixa de l'edifici, sota el vestíbul, hi haurà el teatre d'avantguarda, amb capacitat per a quatre-centes persones.

La sala per als espectadors, amb una capacitat de mil places, forma un volum unitari davant l'escena. Se li donarà un pendent pronunciat, superior al que s'acostumava a donar fins ara en els teatres, per tal de millorar la visibilitat dels espectadors. L'escena és frontal al pati de butaques. S'han portat a terme complexos estudis de sonoritat per tal de garantir una audició perfecta des de qualsevol racó de la sala. L'accés a la sala s'efectua per la part alta posterior, que dona al vestíbul d'entrada. Aquesta zona d'accés té un caràcter monumental, que s'afegeix a la monumentalitat general de la sala, formant en conjunt un espai concebut perquè reuneixi actor i espectadors dins de la celebració d'un espectacle.

El darrer volum de l'edifici del teatre clàssic és l'ocupat per l'escena i per les oficines de l'administració del teatre, com també per les sales de recepció, came-

rinis, etc. L'espai escènic, en forma de creu, respon a les darreres exigències tècniques i funcionals que requereixen els espectacles actuals.

Com un teatre dins el teatre, la forma corbada de la sala és visible des del vestíbul. Els altres volums annexos d'accés a les botigues, a la planta baixa i a les cuines dels restaurants s'han dissenyat com cases individuals a l'interior d'aquest gran jardí d'hivern.

Clàssic i modern

L'edifici destinat a la producció de decorats acompanyarà la composició general, obeint les mateixes regles estètiques que el teatre clàssic. El seu aspecte, clàssic i modern a la vegada, correspondrà a les exigències tècniques d'aquest edifici d'acompanyament. Dos volums de parets de formigó de tres pisos d'alçada, on hi ha reunits els tallers, es divideixen en grans espais senzills, on s'efectuarà el pintat, la construcció i el muntatge de decorats de dotze metres d'alt. Aquesta sala de muntatge dels decorats pot usar-se eventualment com a plató de televisió amb la intenció de fer tan rendibles com sigui possible les produccions teatrals.

La concepció general d'aquest gran equipament cultural ha estat marcada per una doble intencionalitat: per l'una banda, construir un teatre que obeís a les tècniques acústiques i funcionals més exigents i avançades, però, per l'altra, també havia d'obeir als desigs de comunicació que els espectadors i el públic en general poden esperar d'un monument a l'espectacle. Així, pretenem que el nou Teatre Nacional de Catalunya es converteixi en un edifici obert cap a l'exterior i a la ciutat, a la vegada que romanguí tancat a l'especificitat de les funcions previstes.

R. B. □